

Miroslav J. PETELIN,

polkovnik Vojske Kraljevine Jugoslavije

slovenski častnik med četniki, domobranci in partizani

Rod in družina

Miroslav Petelin je bil rojen 26. februarja 1890 v Prestranku, umrl pa je 5. februarja 1964 v Ljubljani, kjer je tudi pokopan. Izhaja iz železničarske družine, saj je njegov stari oče Josip (Josef) bil med leti 1880 do 1905 postajenačelnik v Prestranku. Družina se je kasneje preselila v Ljubljano. Po končanem 6. razredu gimnazije, se je mladi Miroslav odločil za častniški poklic.

Sl. 1– J. Petelin, postajenačelnik

Vojaška kariera v avstro-ogrski vojski

V letih 1906–1910 je bil gojenec kadetske šole v Mariboru, ki jo je uspešno končal in dobil čin praporščaka. Zaradi vestne službe je dobil spominsko značko 1912/13. V začetku 1. svetovne vojne leta 1914 je kot vodni poveljnik 78. pešpolka sodeloval v znani bitki na Ceru v Srbiji, zatem pa je leta 1915 kot poročnik sodeloval v bojih na ruski fronti v Galiciji. Zaradi pogumnega dejanja je bil dne 12. aprila 1915 kot pripadnik 78. pešpolka v sestavi 13. pehotne brigade, 36. divizije, 13. korpusa in Armadne skupine Czibulka, odlikovan z železnim križcem 3. stopnje z vojaško dekoracijo.

Slika 2 – nadporočnik AOV, 1915

V predlogu za odlikovanje je naslednja obrazložitev: V bojih za Stanislau dne 21. 2. 1915 se je znašel pred železniško postajo, v katero je vdrl sovražnik. Poročnik Friderik Petelin je kot adjutant bataljona 4. poljske kompanije prevzel poveljstvo, vzel je M.G.A. (strojnični oddelek) bataljona, navdušil može v mali skupini z ognjevitim nagovorom, napadel železniško postajo ter pregnal sovražnike, zatem pa dobro zavaroval novi položaj. Sovražnik je pustil za seboj 76 mrtvih vojakov.

Kmalu zatem je bil s strani ruske cesarske vojske ujet in je vse do sredine leta 1918 preživel v ujetništvu v Zadonsku ob Donu. Uspel je zbežati in se ponovno priključil avstro-ogrski vojski, bil odlikovan, zatem pa 1. 11. 1918 povišan čin stotnika.

Vojaška kariera v Vojski države SHS in Vojski Kraljevine Jugoslavije

Po razpadu avstro-ogrske vojske se je priključil enotam slovenske vojske pod poveljstvom generala Rudolfa Maistra in kot poveljnik strojnične čete v Dravogradu sodeloval v bojih na Koroškem.

Za izjemne zasluge je bil odlikovan z zlato medaljo za pogum, vendar pa je bil vpisan pod napačnim priimkom Miroslav Pete(r)lin namesto Miroslav Petelin, iz Ljubljanskega pešpolka, kar je vidno iz originalnega seznama predloga odlikovancev s koroške fronte 1918–1920 (slika 3).

№	Ime	Čin	Št.	Opombe	Čin
1	Miroslav Petelin	3. razred	1		3. razred
2	Miroslav Petelin	3. razred	1		3. razred
3	Miroslav Petelin	3. razred	1		3. razred
4	Miroslav Petelin	3. razred	1		3. razred
5	Miroslav Petelin	3. razred	1		3. razred
6	Miroslav Petelin	3. razred	1		3. razred
7	Miroslav Petelin	3. razred	1		3. razred
8	Miroslav Petelin	3. razred	1		3. razred
9	Miroslav Petelin	3. razred	1		3. razred
10	Miroslav Petelin	3. razred	1		3. razred

Slika 3 – izsek iz seznama »Koroški front 1918–1920«

Slika 4. – stotnik VKJ, 1920

Očitno je šlo za napako, saj sem ugotovil, da v šematizmih avstro-ogrske vojske ni bilo nobenega častnika z priimkom in imenom Peterlin Mirko (Friderik)! Skupaj z g. Evo Župnek Petelin, mojo sodelavko in sorodnico obdelovanca, sva dokaj temeljito pregledala dostopno gradivo iz bojev za slovensko Koroško, vendar na žalost, nikjer nisva zasledila omembe, ki bi se nanašala na »kapetana I. razreda Mirka Petelina iz Ljubljanskega pešpolka, poveljnika strojnične čete v Dravogradu«. Le v Udetovem fondu se nahaja pismo vodnika Briclja, ki pravi, da mu je v strojnični četi poveljeval »kapetan Petelin«. Sicer je v Petelinovi rodbini še danes napačno prepričanje, da je bil Mirko že na koroški fronti odlikovan z redom belega orla. Žal omenjenega podatka v personalnem dosjeju Mirka Petelina, polkovnika VKJ, ni bilo mogoče preveriti, ker isti ni najden v arhivih Vojske Srbije v Beogradu (zato tudi skopi podatki o njegovem službovanju, zlasti o dolžnostih, ki jih je opravljal).

Po vsej verjetnosti je bil povišan v čin pehotnega majorja po letu 1920, ko je služboval v Varaždinu. Zatem je bil premeščen v Strumico, Makedonija, kjer je služboval med leti 1926–1930, ko je bil povišan v čin pehotnega podpolkovnika. Od leta 1930 do 1932 je služboval v Mariboru v Dravski diviziji, od leta 1930 do 1934 v Bjelini, zatem pa do 1939 v Kninu.

Poročil se je leta 1930 v Cerknici z Olgo, hčerko Ivana Lavriča, trgovca in župana v Cerknici. V zakonu sta imela dva sinova: Vladimirja, rojen 1932 v Mariboru in Dušana, rojen 1933 v Bjelini, ki je tudi posredoval osnovne podatke in fotografije iz družinskega albuma.

Slika 4 – Bjelina, na manevrih, 1934

Sl. 5 – Knin, v paradni uniformi, 1936

Ker se je podpolkovnik Miroslav Petelin v Bjelini slikal z odlikovanjem – redom belega orla z meči 4. stopnje, je skoraj gotovo, da je to odlikovanje dobil prav tega leta.

Leta 1939 je bil Miroslav Petelin premeščen v Knjaževac v 9. pehotno divizijo – Timoško, po vsej verjetnosti na dolžnost poveljnika 20. polka in obenem na polkovniški položaj, nisva pa mogla ugotoviti ali je bil tik pred kapitulacijo VKJ tudi izredno povišan v polkovniški čin (izpita ni polagal).

Aprila 1941, ob nemškem napadu na Jugoslavijo, bil zajet pri Aleksincu, vendar so ga Nemci kmalu izpustili iz ujetništva, ker je prebival v Ljubljanski pokrajini, tedaj pod Italijo. Po pisanju v Vojni enciklopediji je 20. pehotni polk 9. timoške divizije branil položaje na meji proti Bolgariji, sam Aleksinac pa je pogumno branil pehotni bataljon in 1. topniški divizion tega polka, ki je bil, predvidevam, pod poveljstvom polkovnika Petelina. Po ustnem pričevanju je nazadnje prevzel tudi poveljstvo 9. timoške divizije.

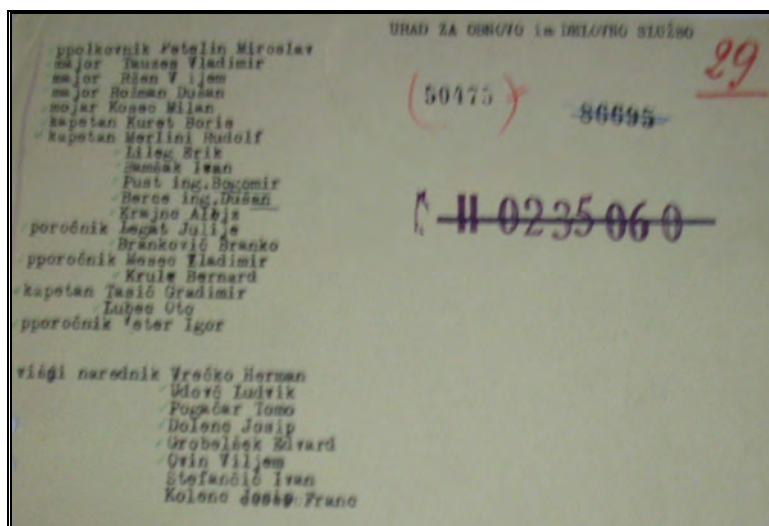
Slovenski častnik med četniki, domobranci in partizani – službovanje v Ljubljanski pokrajini

Dne 3. maja 1941 se je polkovnik Petelin vrnil z družino v Ljubljano. Ker se ni hotel pridružiti domobrancem, so ga Italijani 19. marca 1942 interniral v Gonars, od koder se je vrnil 25. decembra 1942 v večji skupini slovenskih častnikov, med katerimi je bil tudi podpolkovnik Janez Ahačič, sicer dober znanec.

Ker se tudi tokrat kot častnik ni hotel priključiti nobeni strani – ne četnikom, domobrancem in tudi ne partizanom, se je nazadnje odločil, da bo zaradi preživljanja družine, sprejel ponujeno civilno službo v Rupnikovi pokrajinski upravi in sicer kot načelnik oddelka za obnovo vasi – podeželja.

Zaradi sektaškega in nepravilnega odnosa KP Slovenije nasproti častnikom in podčastnikom VKJ, se je večina njih podala v domobransko in četniške kolaborantske enote, nekateri pa se niso hoteli opredeljevati in so zavzeli nevtralno stališče. Takšna je bila tudi Petelinova skupina.

Tako je polkovnik Petelin dobil konec leta 1943 Rupnikov ukaz o postavitvi za načelnika Službe za obnovo in delovno službo, civilnega urada s sedežem v Vrhniki, ki je štel 27 častnikov in podčastnikov, in katero dolžnost je opravljal vse do kapitulacija Nemčije.

Sl. 5 – Uslužbenci Urada za obnovo in delovno službo

Šlo je za skupino slovenskih častnikov in podčastnikov VKJ iz Ljubljane, ki jih je polkovnik Petelin zbral na svojo pobudo, predvsem sosede (Pust, Veter, Lilleg) in znance (Tauzes). Njihov sestav je bil naslednji: Petelin Miroslav, podpolkovnik, 1890, Prestranek, Tauzes Vladimir, major, 1900, Ljubljana Eržen Viljem, ing., major, 1900, Divača, Rožman Dušan, ing, major, 1903, Ljubljana Kosec Milan, major, 1904, Ljubljana, Kuret Boris, kapetan, 1904, Dekani Merlini Rudolf, kapetan, Lilleg Erik, kapetan, ? Ramšak Ivan, kapetan, Pust Bogomir, ing, kapetan, 1901, Ljubljana Berce Dušan, ing, kapetan, 1908, Trst Krajnc Alojz, kapetan, 1904, Trst, Tasič Gradimir, kapetan, Lubec Oton, kapetan, ? Legat Julij, poročnik, 1907, Ljubljana Brankovič Branko, poročnik, 1913, Virovitica, Mesec Vladimir, podporočnik, 1916, Domžale Krulc Bernard, podporočnik, 1911, Trst, Veter Igor, podporočnik, Ljubljana, Vrečko Herman, višji narednik, 1909, Trst, Udovč Ludvik, višji narednik, 1900, Šmarjeta pri Novem mestu Pogačar Tomo, višji narednik, 1906, Ljubljana, Dolenc Josip, višji narednik, 1913, Glinek pri Šmarje Sap, Grobelšek Edvard, višji narednik, 1907, Ljubljana, Ovin Viljem, višji narednik, Štefančič Ivan, višji narednik in Kolenc Franc, višji narednik.

Podobno skupino so v Ljubljani sestavljali častniki VKJ kot uslužbenci nemškega urada Todt, ki je skrbel za gradnjo in vzdrževanje obrambnih objektov. Sezname bi verjetno našli v ARS.

Povojne nevšečnosti

Po osvoboditvi je ostal v Ljubljani in zaprosil za vojaško pokojnino kot bivši polkovnik VKJ.

Vendar pokojnine ni takoj dobil, saj so ga pripadniki Ozne najprej zaprli v Šentvidu in Škofja Loki, zatem pa je nekaj mesecev bil zaprt še v Kovinu v Vojvodini.

Po vrnitvi v Ljubljano je leta 1946 dobil pokojnino, ostal pasiven, se posvetil družini in 1965, v starosti 75 let, umrl.

V dislocirani enoti ARS je na dokumentu Ozne z oznako Lm 0133012 in brez datuma, navedeno, da podpolkovnik Miroslav Petelin, za razliko od njegovih znancev Peterlina, Vizjaka in Krenerja, ni vstopil v domobrance, temveč v Rupnikovo upravo za obnovo v vojni porušeni objektov, po osvoboditvi interniran, zatem pa izpuščen kot politično zanesljiv, iz Ljubljane. V italijanski internaciji se je družil s podpolkovnikom Janezom Ahačičem (?).

Nekatere raziskave kažejo, da je bil polkovnik Miroslav Petelin zagovornik ideje, da se pripadniki VKJ ne smejo priključiti nobeni vojskujoči se strani v okupirani Jugoslaviji, saj jih je na to zavezovala vojaška prisega, predvsem pa to, da se ne bi medsebojno spopadali, kar se je potem tudi dejansko zgodilo. Kakor je odločno nasprotoval sodelovanju s četniki in domobranci, tako je tudi zavzel nevtralno stališče do sodelovanja v NOV Slovenije, pa kasneje tudi v JA (JNA), kjer so v začetku 1945 še kako potrebovali sposobne in nekompromitirane višje častnike VKJ.

Ostal je pač mož beseda! Vsekakor pa čistih rok in vesti ...